



18.11.2025

Diaarinro

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1 Maa- ja sisävesiluontotyypit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9)

Kokous 19 - Kokonaisuus II

Aika: Tiistai 18.11.2025 klo 12.30–15.00

Paikka: Teams

Paikalla: pj. Mikko Kuusinen, Olli Ojala, Esko Hyvärinen, Turo Hjerppe, Hanna-Leena Keskinen, Outi Ala-Honkola, Martina Reinikainen, Anni Jääskeläinen, (ympäristöministeriö), Katja Matveinen, Antti Leinonen, Jouni Tammi, Ville Schildt (maa- ja metsätalousministeriö), Pauliina Louhi, Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus), Santtu Kareksela (Metsähallitus Luontopalvelut), Niklas Björkqvist (Metsähallitus Metsätalous Oy), Nora Arnkil, Samuli Joensuu (Tapio), Antti Sallinen, Mari Annala, siht. Aija Kukkala, siht. Marita Arvela, Aili Jukarainen, Tiina Piironen, Terhi Ryttyä, Tiina Ronkainen (Suomen ympäristökeskus), Pirkko Siikamäki (ELY-keskus), Jarkko Nurmi, Mari Lyly (Suomen riistakeskus), Arto Sorri (Suomen metsäkeskus)

Poissa: Antti Parjanne (maa- ja metsätalousministeriö), Sakari Sarkkola (Luonnonvarakeskus), Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Marja-Liisa Pitkänen (ELY-keskus), Riikka Salomaa (Suomen metsäkeskus)

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Varapuheenjohtaja Katja Matveinen avasi kokouksen klo 12.32. Asialista hyväksyttiin ja todettiin, että kohdassa 5 muut asiat katsotaan lyhyesti ennallistamisen kustannuksia. Kokousteknisenä asiana pyydettiin saada esittäjiltä esitykset mahdollisimman pian kokouksiansioon sekä tieto, voiko esityksen julkaista hankeikkunassa.

2. Aikaisempien kokouksien pöytäkirjaesitysten hyväksyminen

Hyväksyttiin sellaisenaan pöytäkirjaesitykset 4.6.2025, 2.9.2025, 15.9.2025, 23.9.2025 ja 30.9.2025 pidetyistä teemaryhmän kokouksista sekä 9.9.2025 pidetyn kokouksen pöytäkirjaesitys Antti Sallisen, Niklas Björkqvistin ja Arto Sorrin läsnäolotietojen korjaamisen jälkeen.

3. Yhteenvetoa maakuntakierroksen palautteesta (Anni Jääskeläinen)

Anni Jääskeläinen kertoi teemaryhmän Oulussa, Joensuussa ja Tampereella pitämien koko päivän mittaisten sidosryhmätilaisuuksien annista ja tunnelmista (Liite 1). Teemaryhmän työnkuvan mukaisesti tilaisuuksien aiheena oli maa- ja sisävesiluontotyyppien sekä lajien elinympäristöjen turvaaminen. Tämän ns. maakuntakierroksen tilaisuuksien keskustelujen sävy oli kehittynyt kierroksen edetessä myönteisesti. Tilaisuuksiin osallistujat, joita oli yhteensä 245 ja jotka edustivat 69 eri sidosryhmää (suurin edustus ELY-keskuksista), osoittivat ennakkoluulottomuutta ja tekivät runsaasti kehitysehdotuksia ennallistamissuunnitteluun. Osallistujien tapahtumalle antamien kouluarvosanojen keskiarvo oli 8,5. Jääskeläisen laatima yksityiskohtaisempi analyysi tilaisuuksista jaettiin teemaryhmälle (Liite 2).



Jääskeläisen yhteenvedtoa kiitettiin erinomaiseksi ja siinä esitetyistä asioista käytiin keskustelua, jossa nousi esille mm. seuraavaa:

- Pohdittiin, onko kansallista ennallistamissuunnitelmaa laativilla teemaryhmillä samanlaista luottamusta muutoksen mahdollisuuteen kuin sidosryhmillä ja kansalaisilla näyttää olevan.
- Todettiin, että olisi hyvä olla enemmänkin aikaa ja resursseja tällaiseen vuorovaikutukseen, ja että analyysin perusteella tiedon äärelle pääseminen vaikuttaa ihmisten ajatteluun. Tilaisuuksien hyvinkin positiivista tunnelmaa pidettiin yllättävänä, ja arveltiin sen selittyvän jossain määrin osallistujien taustoilla (paljon viranomaistahoja oli paikalla).
- Arviotiin maakuntakierroksen toimivan konseptina hyvin, ja että niitä kannattanee jatkaa ennallistamissuunnitelman valmistuttua ja siirtyessä toimeenpanovaiheeseen.
- Ennallistamissuunnitelman uutiskirje alkoi ilmestyä tällä viikolla, ja siihen on mahdollista ottaa jatkossa nostoja maakuntakierroksen annista. Kirjallinen yhteenvetokooste tallennetaan myös hankeikkunaan.

Kokoukseen klo 12.55 liittynyt Kuusinen jatkoi asiakohdasta 4 lähtien puheenjohtajana.

4. Ohjausryhmän 18.11.-kokouksen terveisiä TR1:lle ja pääkohtia komission ja Suomen välisestä 5.11. tapaamisesta (Mikko Kuusinen, Olli Ojala) (pöytäkirjassa korjattu asialistan otsikossa ollut virheellinen viittaus projektiryhmän kokoukseen)

Mikko Kuusinen kertoi kuulumiset viimeisimmästä ohjausryhmän kokouksesta, jossa esiteltiin harjumetsät ja kallio- ja dyyniluontotyytit. Etenkin harjumetsien (koodi 9060) määritelmä/määritelmän tulkinta oli keskusteluttanut ohjausryhmää. Pöydällä on nyt neljä tulkintavaihtoehtoa. Tulkintavaihtoehdot 1 ja 2 eivät ole EU:n habitaattimanuaalin mukaisia, mutta niitä on silti sovellettu naapurimaissa. Puheenjohtaja painotti, että ohjausryhmässä ei linjattu, mitä tulkintaa tulisi käyttää, vaan ensin käydään ennallistamissuunnittelukokonaisuus läpi ja ohjausryhmä linjaa sen jälkeen. Kuusinen kertoi myös, että pinta-alatavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä vaikuttaa ohjausryhmän näkökulmasta haasteelliselta. Seuraavaksi projektiryhmässä ja ohjausryhmässä käsitellään tunturiluontotyypppejä.

Keskusteltiin ohjausryhmän terveisistä:

- Tuotiin esille, että luontotyyppien määritelmien muuttamisella olisi seurannais- ja kerrannaisvaikutuksia. Esitettiin ajatus, että helpointa olisi, jos harjumetsien määritelmää ei sinänsä muutettaisi, mutta ennallistamistoimenpiteet päätettäisiin kohdistaa pelkästään valorinteisiin, toisaalta välttäen avohakkuita. Jos määritelmää muutetaan, sillä on vaikutuksia myös olemassa olevaan Natura-verkostoon.
- Puheenjohtajalta tiedusteltiin, keskusteltiinko ohjausryhmässä harjumetsät-luontotyyppien määritelmän muuttamisen seurausvaikutuksista. Puheenjohtajan mukaan vaikutuksia on selostettu ohjausryhmälle. Ohjausryhmä muistuttaa reunaehdoista ja on myös kiinnostunut muiden maiden ratkaisuksista. Teemaryhmä 1 piti tarpeellisena, että luontotyyppimääritelmien muuttamisen kerrannais- ja seurausvaikutuksista laaditaan virkatyönä muistio ennallistamissuunnitelmahankkeen käyttöön. Näin vaikutuksia voidaan paremmin ymmärtää ja niistä voidaan keskustella informoidusti.

Olli Ojala kertoi epävirallisesta kokouksesta komission ja Suomen välillä. Kokouksesta ei laadittu muistiota, mikä ilmoitettiin etukäteen ja paikan päällä. Kokouksen tavoitteena oli tehdä komissiolle tiedoksi asetuksen toimeenpanon ongelmat, jotta se toivottavasti tarttuu niihin virallisesti ja proaktiivisesti. Haasteet ovat osin samoja kuin Ruotsissa ja Virossa. Kokouksessa tuotiin esille, että olisi hyvä saada ennallistamiasetuksen täytäntöönpanon tueksi ohjeistusdokumentti, luonto- ja lintudirektiivien tapaan. Joulukuun alussa komissio



järjestää kolmipäiväisen tapahtuman kansallisten ennallistamissuunnitelmien laadinnan tueksi, johon Suomikin osallistuu.

- Käsiteltiin heikentämättömyysveloitteen tulkinnasta komission kokouksessa käytyjä keskusteluja. Artiklan 4 kohdan 12 viittausta artiklan 17 kohtaan 4 ei siellä pidetty tiukkana aikatavoitteena, vaan katsottiin olevan tulkittavissa, että jäsenvaltioilla on siinä jonkin verran liikkumavaraa; kohta on tarkoituksella mahdollisimman löysäksi muotoiltu, kun siinä käytetään muotoilua *pyrittävä*. Mutta artiklan 4 kohdan 12 koko tavoite tulee kuitenkin huomioida. Kokouksessa oli kysytty, milloin saadaan lista yleisistä laaja-alaisista luontotyypeistä. Komissio oli vastannut sen olevan tulossa hyvin pian. Listaa ei ollut kuitenkaan vielä tullut (18.11.2025 mennessä).
- Puheenjohtaja toi esille, että kokouksessa ei keskusteltu määritelmistä. Suomi huomautti kuitenkin, että esim. Viron ja Latvian välillä on suuria eroja luontotyyppien määritelmien tulkinnassa.
- Keskusteltiin heikentämättömyysveloitteen käytäntöön soveltamisesta. Veloitetta koskeva kirjaus ennallistamisasetuksen säädöstekstissä todettiin epäselväksi. Pohdittiin, onko jok'ikinen luontotyyppin esiintymäaika pidettävä hyvässä tilassa, vai tuleeko tilan säilymistä tarkastella esiintymää karkeammalla tasolla. Suomeksi asetuksessa puhutaan *esiintymästä* mutta englanniksi käytetään termiä, joka vastannee enemmänkin suomen kielen *aluetta* ("*areas where habitat type occur*"). Todettiin, että projektin lakityöryhmän asiana on selvittää vastaus näihin kysymyksiin ja tässä tarvitaan myös yhteistyötä TR1:n kanssa.

5. Yhteisen toimenpideaulukon täyttäminen ja kustannusten laskeminen (jatketaan keskustelua näistä aiheista) (Aija Kukkala)

Aija Kukkala esitteli teemaryhmän yhteisen suunnitelmaesityksen työstön tilannetta ryhmän yhteisten koontitaulukoiden valossa. Pienryhmistä on tullut vaihtelevassa määrin täytettä koontitaulukoihin. Tila- ja suotuisa viiteala- sarakkeet tulisi täyttää pikimmiten, ja neuvoa kannattaa kysyä matalalla kynnyksellä, jos ongelmatilanteita tulee eteen. Kukkala painotti, että lukuarvoja ja tavoitteita asetettaessa on oltava lähtökohtana luonnontieteellinen tieto, ja niiden pohjalta on pyrittävä laatimaan myös muita näkökulmia (mm. toteutettavuus ja sosioekonomiset näkökulmat) sisältävä esitys ja tarvittaessa/mahdollisuuksien rajoissa vaihtoehtoisia ratkaisuja. On keskeistä pyrkiä erittelemään, millä toimenpiteillä vuodelle 2030 asetettava 30 % pinta-alatavoite on suunnitelmakokonaisuuden puitteissa saavutettavissa. Kuinka monta eri vaihtoehtoa teemaryhmän on tarpeen rakentaa? Kukkala esitteli teemaryhmälle neljä laatimaansa esimerkinomaista ratkaisuvaihtoehtoa (Liite 3), ja niistä syntyviä useampia lopputulosratkaisuja ennallistamissuunnitelman sisällöksi.

Kukkalan esityksen jälkeisessä keskustelussa nousi esille seuraavaa:

- Kukkalan esittämiä neljää esimerkkivaihtoehtoa pidettiin erinomaisena lähtökohtana teemaryhmän työn jatkolle. Pohdittiin, onko tasaisesti kaikkea -vaihtoehto tarpeellinen tuottaa, vai tehdäänkö siinä turhaa työtä, kun sitä ei varmastikaan ole mielekästä toteuttaa. Todettiin sen kuitenkin olevan tarpeellinen ja hyödyllinen "kontrollina", johon muita vaihtoehtoja voidaan verrata.
- Optimoitu ratkaisu -vaihtoehdossa tulisi tarkastella (myös) sen vaikuttavuutta monimuotoisuuteen.
- Vaihtoehtoissa tulee väistämättä olemaan päällekkäisyyttä ja sisäkkäisyyttä.
- Taulukkoon kertyneitä toimenpiteitä tulisi pyrkiä niputtamaan kokonaisuuksiksi sillä tavalla, että SOVA-korttien määrä pysyy kohtuullisena ja käsiteltävissä olevana (kustakin toimenpidekokonaisuudesta täytetään oma korttinsa)



- Pohdittiin, tulisiko esimerkiksi soiden osalta taulukkoon merkitä aktiivisten toimenpiteiden kohteeksi ajateltu pinta-ala (pinta-ala, jolla esim. oja kaivetaan umpeen) vai se suopinta-ala, jonka tilaa toimenpiteet parantavat pitkällä aikajänteellä (pinta-ala, jonka vesitase ojen umpeutumisen vaikutuksesta palautuu luontaiseksi)?
- Varsinkin vesiluontotyyppien kohdalla vaikutuspinta-alan nähtiin ehdottomasti olevan se, mikä työstötaulukoissa ilmoitetaan.
- Jokiestetoimenpiteet nähtiin parhaaksi pitää erillään tässä käsitelystä taulukoinnista, mutta esteiden poistojen vaikutukset luontotyypeihin ja lajien elinympäristöihin on hyödyllistä esittää taulukkomuodossa, kun poistosuunnitelma on valmiina.
- Laaja-alaisen luontotyyppien pinta-alat ovat niin valtavia, että 30 % pinta-alatavoitteeseen on hyvin vaikea päästä vuoteen 2030 mennessä. Haasteita tulee myös käytännön toteutettavuudesta: vaikka rahoitusta olisi rajattomastikin, toteutus vuoteen 2030 mennessä on mm. tietopuutteiden vuoksi käytännössä mahdotonta.
- Todettiin, että laaja-alaisista luontotyypeistä merkittävä osuus sijaitsee yksityismailla, joiden ennallistamisen piiriin saaminen ei ole yhtä yksinkertaista kuin valtion hallinnassa olevien esiintymien.
- Toimenpiteiden suunnittelussa tulisi pyrkiä hyödyntämään synergioita ja päällekkäisyyksiä.
- Taulukkoon ehdotettiin lisättäväksi näkyviin useisiin luontotyypeihin ulottuvat vaikutukset.
- Onko indeksin kaltaista keinoa saada jokiesteiden poiston vaikutuksia mitattua?
- Huomautettiin, että Pienet ensin -vaihtoehto on esiselvitysten ([Kareksela ym. 2022](#)) perusteella kustannustehokkain. Kukalan esityksen Optimoitu ratkaisu -vaihtoehto toteutuisi melko tarkkaan siten, että kustannustehokkaasti laitettaisiin pienet kuntoon ensin, ja sitten kerrytettäisiin "halvalla hehtaareja" mahdollisimman paljon. Asetuksen 30 % tavoitetta ei kuitenkaan saada kasaan pienillä luontotyypeillä.
- Hehtaarit edellä-vaihtoehto ei välttämättä tuottaisi luonnon kannalta parasta vaikutusta eli tarvittaisiin vaikuttavuutta lisää.
- Todettiin asetuksen pinta-alatavoitteiden olevan jäsenmaista erityisen haasteellisia Suomelle ja Ruotsille, joiden alueilla on paljon laaja-alaisia luontotyypejä.
- Todettiin, että työdokumentin kokoaminen eli sanallisen kuvauksen laatiminen TR1-ratkaisujen perusteista yms. voitaisiin jo nyt aloittaa. Puheenjohtaja mainitsi, että YM:n harjoittelija voi olla tässä mukana ja tekee mahdollisesti opinnäytetyönsä ennallistamissuunnitelman valmistelusta.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 14.15–14.20.

Tauon jälkeen Mikko Kuusinen esitteli lyhyesti suojelun, ennallistamisen ja luonnonhoidon kustannuksista laadittuja arvioita (Liite 4)

6. Muut asiat

Muita esille nostettuja asioita olivat mm:

- Taulukkoa ja SOVA-kortteja tulee täyttää mahdollisimman pitkälle 4.12. mennessä, jotta nähdään, miten isosta kokonaisuudesta kyse.



- Pohdittiin, tarvitaanko toimenpiteet exceliin listattuna, vai riittääkö SOVA-kortit? Tuotiin esille, että jos toimenpiteet esitetty vain SOVA-korteilla, niiden hahmottaminen kokonaisuutena on vaikeaa.
- Teamsin keskustelukanavaa kannattaa käyttää hyväksi (esittää kysymyksiä, mainostaa ryhmän tekemisiä jne.)! Kannustettiin myös käymään katsomassa, mitä muut TR1:n pienryhmät ovat ehdottaneet.
- Natura 2000-alueiden kustannukset on esitettävä erikseen, jos kustannuksissa on eroja Natura-alueiden ja niiden ulkopuolisten alueiden osalta. Eritelläänkö kustannukset näin myös SOVA-korteilla ja excel-taulukossa?
- Ehdotettiin, että pienialaisina esiintyminä tavattavista luontotyypeistä kuten lehdot, lähteet, lähdesuot, vaihettumissuot esitettäisiin kokonaispinta-ala-arvion lisäksi arvio luontotyyppien esiintymien lukumäärästä (oma sarake taulukkoon) sekä virtavesistä pituusarvio (km).
- Myös käytetyt lähteet pyydettiin kirjaamaan koontitaulukkoon. Muistutettiin, että luontotyyppien FRA ja hyvän tilan määrittämisen työselosteissa on lähdeaineisto mainittu.
- Tuotiin esille, että perinnebiotooppeja koskevia toimenpiteitä on jo koottuna taulukkomuotoon.

7. Seuraava kokous

Teemaryhmän seuraava kokous on 4.12. Siinä jatketaan koontitaulukon läpikäyntiä ja vaihtoehtoisten suunnitelmaratkaisujen jalostamista ja katsotaan SOVA-korttien tilannetta.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.54

Liitteet:

Liite 1. TR1 Maakuntakierros2025_esitys.pdf

Liite 2. TR1 maakuntakierros_analyysi.pdf

Liite 3. TR1-ajatuksia-yhteisen-esityksen-koostamiseen-AK.pdf

Liite 4. Suojelun ennallistamisen ja luonnonhoidon kustannukset.pdf